

رابطه تاب آوری، تحمل ناکامی و حل مسئله با سازگاری اجتماعی در دانش آموزان دو زبانه

سید مجید موسوی راد^۱، تینا هوسپیان^۲

^۱ هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی

^۲ کارشناسی ارشد روانشناسی گرایش روانشناسی شخصیت دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران شمال

چکیده

مطالعه حاضر با هدف بررسی رابطه تاب آوری، تحمل ناکامی و حل مسئله با سازگاری اجتماعی در دانش آموزان دوزبانه انجام شد. روش مطالعه توصیفی همبستگی بود. جامعه آماری پژوهش را دانش آموزان دخترانه مقطع متوسطه مدارس دوزبانه (ارمنی-فارسی) رده سنی ۱۵ تا ۱۸ سال شهر تهران در سال تحصیلی ۱۴۰۲-۱۴۰۳ تشکیل داده بودند. نمونه مورد مطالعه به تعداد ۱۰۰ نفر براساس فرمول تعیین حجم نمونه گرین بصورت دردسترس، انتخاب گردید. ابزارهای مطالعه حاضر را پرسشنامه های سازگاری اجتماعی سینه و سینگ (۱۹۹۳)، تاب آوری کانر و دیویدسون (۲۰۰۳) تحمل ناکامی هارینگتون (۲۰۰۵) و حل مساله هپنر و پترسون (۱۹۸۲) تشکیل داده بودند. داده های بدست آمده در دو بخش توصیفی و استنباطی (همبستگی پیرسون و رگرسیون همزمان) مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند. یافته های بدست آمده نشان دادند که میان متغیرهای تاب آوری، تحمل ناکامی و حل مسئله با سازگاری اجتماعی در سطح پنج درصد همبستگی معناداری وجود دارد ($r = 0.283, r = 0.367, r = 0.508, P < 0.05$). همچنین مولفه های تاب آوری (پذیرش مثبت تغییر و تأثیرات معنوی)، تحمل ناکامی (عدم تحمل حالات هیجانی منفی عدم تحمل ناراحتی و بلا تکلیفی) و حل مسئله (اعتماد به نفس در حل مسائل و کنترل شخصی) می توانند تغییرات واریانس سازگاری اجتماعی را در دانش آموزان دو زبانه تبیین نمایند ($R^2 = 0.31, R^2 = 0.129, R^2 = 0.242, P < 0.05$). براساس یافته های بدست آمده، چنین نتیجه گیری می شود که با افزایش میزان متغیرهای پیش بین، به همان نسبت میزان متغیر ملاک نیز در دانش آموزان دوزبانه مورد مطالعه افزایش پیدا خواهد کرد. با این همه همچنان این پدیده زوایای پنهان و مستتری بسیاری دارد که بررسی و شناخت آن نیازمند مطالعات بیشتر است.

واژگان کلیدی: تاب آوری، تحمل ناکامی، حل مسئله، دانش آموزان دو زبانه (فارسی-ارمنی)، سازگاری اجتماعی

مقدمه

در سال‌های اخیر، موضوع دانش آموزان دوزبانه^۱ تبدیل به یکی از مباحث مهم و مورد توجه پژوهش-گران، مشاوران و معلمان مدارس شده که از آن به عنوان یک فرصت و در عین حال یک مشکل یاد می‌کنند (رشاد، ۱۴۰۱). ناگفته پیداست که امروزه سازگاری و هماهنگ شدن با خود و محیط پیرامون خود برای هر موجود زنده ای ضرورتی حیاتیست و تلاش روزمره انسان ها نیز حول سازگاری دور می‌زند. یک انسان باید یاد بگیرد با جامعه به عنوان یک نهاد اجتماعی سازگار شود. در غیر این صورت طرد می‌شود و از بسیاری از مواهب اجتماع بی بهره می‌ماند (سروش، شهرکی، شهرکی و وارسته سیستمانی‌نژاد، ۱۴۰۱).

سازگاری اجتماعی دانش آموزان نیز به عنوان مهمترین نشانه سلامت روان^۲ آنان، از مباحثی بوده که در دهه‌های اخیر توجه بسیاری از روانشناسان^۳، جامعه شناسان^۴ و ایضاً معلمان و والدین را به خود جلب نموده است؛ زیرا دوره نوجوانی دانش‌آموزان، دوره حساسی است که مهارت سازگاری اجتماعی نوجوان در آن دستخوش تحولات عاطفی، جسمانی و ذهنی بسیاری خواهد شد تا در نهایت به طور کامل رشد کند و به دوران بزرگسالی پای گذارد (پیوسته گر، درویشه و طاووسی، ۱۳۹۴). اینکه کودکان یک زبان جدید را سریع‌تر از بزرگسالان فرا می‌گیرند به این معنی نیست که می‌توان بدون دشواری کودک را دو زبانه بزرگ کرد. بلکه نیازمند تلاش و همت والدین و خود کودک است. قرار گرفتن در معرض زبان دوم به صورت مداوم، تمرین و ممارست و محیط غنی زبانی از ملزومات این کار است (نبی‌نیا، ۱۴۰۱).

مبانی نظری

سازگاری اجتماعی

سازگاری

سازگاری به همه راهبردهایی گفته می‌شود که فرد برای اداره کردن موقعیت های استرس‌زای زندگی بکار می‌برد (باباخانی و بدیعی، ۱۳۹۷) و سازگاری اجتماعی از نظر ویزمن^۵ (۱۹۷۵)، انعکاسی از تعامل انسان با افراد دیگر، رضایت از کنش‌های فردی و نحوه عملکرد در نقش‌ها است که به احتمال زیاد تحت تاثیر شخصیت، فرهنگ و روابط خانوادگی قرار دارد (دودمان و قلتاش، ۱۳۹۶).

دیدگاه های نظری مرتبط با سازگاری

نظریه زیستی اجتماعی سازگاری

پژوهشگرانی که به این مکتب وابسته اند، اغلب پیشنهاد می‌کنند که پاره‌ای از زمینه های بیولوژیکی فرد گرایش به رفتار ناسازگارانه را تسهیل می‌کنند و زمانی که فرد در معرض روابط ناسازگارانه در درون یا بیرون از خانواده قرارگیرد، زمینه های بیولوژیکی فرد با روابط نامطلوب و ناسازگارانه محیط خانه و یا اجتماع، عامل اصلی و مکانیزم مهم گرایش به ناسازگاری در نوجوانان میشوند. متسون^۶ (۱۹۸۵) بیان می‌کند که تعادل، تاثیر و اثر زمینه‌های بیولوژیکی و نفوذ اثرات خانوادگی در شناخت علت ناراحتی‌های کودکان و نوجوانان، از جمله ناسازگاری آنان نقش اساسی دارد. به بیان دیگر پاره‌ای از ویژگی‌های شخصیتی مانند خلق و خوی فرد متأثر از عوامل ژنتیکی است و شیوه‌های برخورد و الگوهای خانوادگی یا در جهت این گرایش‌های کودکان و

¹ Bilingual Students

² Mental Health

³ Psychologists

⁴ Sociologists

⁵ Weissman, M. M

⁶ Matson, J. L

یا در جهت مقابل آن یعنی عدم سازگاری با عوامل ارثی ژنتیکی بتدریج شخصیت کودک یا نوجوان را شکل می‌دهد (رستمی مفرد، ۱۴۰۰).

نظریه روانی اجتماعی سازگاری

این نظریه بر ناسازگاری در رشد رفتار اجتماعی فرد تاکید دارد. برای نمونه میتوان به مطالعات پیش زمینه پاتریشیا مک کیساک^۷ (۲۰۰۳) در کتاب من برده هستم اشاره نمود. وی براساس مطالعات پارکز^۸ (۱۹۷۱) که در چهار چوب نظریه روانی اجتماعی سازگاری انجام شده بود، بیان می‌کند که دو عامل اساسی (یعنی بی‌کفایتی اجتماعی در خانواده و شرایط محیطی خارج از خانه) است که رفتار بزهکارانه را تقویت می‌کند. موضوعی که سایر نظریه پردازان این رویکرد نیز آن را تایید می‌کنند.

دیدگاه روان پویایی

فروید یکی از نخستین نظریه پردازان شخصیت است که بر اهمیت سال‌های نخستین کودکی و نقش آن براساس منش انسانی و همچنین پیوندهای موجود میان دوران کودکی و بزرگسالی تاکید ورزیده است. فروید به منظور توضیح دادن بسیاری از جنبه‌های رفتار انسان قائل بوجود انگیزه ناهشیار بوده است، استفاده وی از این فرض، وسیع‌تر از تمامی نظریه پردازان قبلی بوده است، لذا تحلیلگر بیش از هر چیز این فرض را مسلم می‌پندارد که رفتار سالم رفتاری است که فرد انگیزش آن را می‌فهمد.

دیدگاه یادگیری اجتماعی

آلبرت بندورا^۹ (۱۹۹۸) می‌گوید مردمی که می‌کوشند بر رویدادهایی که زندگی آن‌ها را تحت تاثیر قرار می‌دهند، اعمال کنترل کنند، بهتر میتوانند آینده مطلوب را تحقق بخشند و از آینده نامطلوب جلوگیری کنند.

تاب آوری

مفهوم این سازه

تاب آوری، ظرفیت بازگشتن از دشواری پادار، ادامه‌دار و توانایی درترمیم خویشتن پس از حوادث سهمگین (که شخص از آن جان سالم بدر برده است) می‌باشد (نصیری و بختیارپور، ۱۳۹۹). به سخن دیگر، تاب آوری یعنی اینکه فرد بتواند قوام و سلامت روانی خویش را در مواجهه با سختی‌ها حفظ کند.

تعریف تحمل ناکامی

تحمل پریشانی و ناکامی به قابلیت فرد در نشان دادن مقاومت در کوشش، با وجود شکست مکرر و محیط خصومت آمیز اشاره می‌کند. از نظر روزنویگ^{۱۰} (۱۹۴۴) تحمل پریشانی و ناکامی قابلیت فرد برای مقاومت در برابر ناکامی است، بدون اینکه در سازگاری روانشناختی اشکالی ایجاد شود؛ یعنی بدون اینکه به شیوه‌های ناپسند رفتاری دست بزنند. ناتوانی در تحمل ناکامی به آشفتگی روانی و ناسازگاری و مشکلات در روابط بین اشخاص می‌انجامد. ناکامی را پیش درآمد پرخاشگری می‌دانند.

تصمیم‌گیری

انسانها به میزان زیادی خود سرنوشت خود را رقم می‌زنند و تصمیم‌گیری ابزاری است که این کار را برای آن‌ها انجام می‌دهد. تصمیم‌گیری، فرآیند پیچیده‌ای است شامل انواع مختلف توانایی‌های فکری و نیز آگاهی از عوامل مختلفی که بر این مقوله تأثیر

⁷ Patricia McKissack

⁸ Parkes, C. M

⁹ Albert Bandura

¹⁰ Rosenwig

میگذارد. تصمیم‌گیری‌های درست، در ارتقاء رفتارهای سالم، مثبت و قابل‌پذیرش و بطور کلی یک آینده مثبت نقش مهمی دارد و تصمیم‌گیری‌های اشتباه ممکن است بر جنبه‌های مختلف زندگی و آینده فرد تأثیر منفی بگذارد (زرندی و جیوان^{۱۱}، ۲۰۱۵).

پیشینه پژوهش داخلی

*- اردانی فضل‌الله و صادقی (۱۴۰۲) در پژوهش خود با عنوان بررسی تأثیر هوش فرهنگی بر سازگاری و حل مسائل بین فرهنگی و عملکرد زبان آموزان غیرفارسی زبان در یادگیری زبان فارسی، نشان دادند که بین برخی از مؤلفه‌های هوش فرهنگی، سازگاری و حل مسائل بین فرهنگی رابطه معنادار و بین برخی دیگر رابطه منفی وجود دارد. همچنین نتایج نشان دادند در شرایطی که از هوش فرهنگی استفاده مطلوبی شود بر سازگاری بین فرهنگی و عملکرد زبان آموزان در یادگیری زبان فارسی تأثیر مثبت می‌گذارد.

*- شیروانی (۱۴۰۱) در پژوهش خود با عنوان بررسی تأثیر آموزش حل مسئله در سازگاری اجتماعی دانش آموزان دختر مقطع ابتدایی نشان دادند که بین میانگین سازگاری اجتماعی کل در گروه آزمایش و کنترل تفاوت معناداری وجود دارد یعنی با حذف تأثیر نمرات پیش آزمون بین میانگین تعدیل شده سازگاری کل بر حسب گروه در مرحله پس آزمون تفاوت معناداری وجود دارد.

پیشینه پژوهش خارجی

*- حاجی بابایی راوندی، تجلی، قنبری پناه و شهریاری احمدی (۲۰۲۳) پژوهشی با عنوان اثربخشی مهارت‌های تحمل‌پریشانی بر سلامت عمومی و سازگاری افراد اختلال نارسایی توجه و بیش‌فعالی انجام دادند. نتایج نشان دادند که مهارت‌های تحمل‌پریشانی بر بهبود سلامت عمومی و سازگاری شرکت‌کنندگان در مراحل پس آزمون و پیگیری، تأثیر معنادار داشته است.

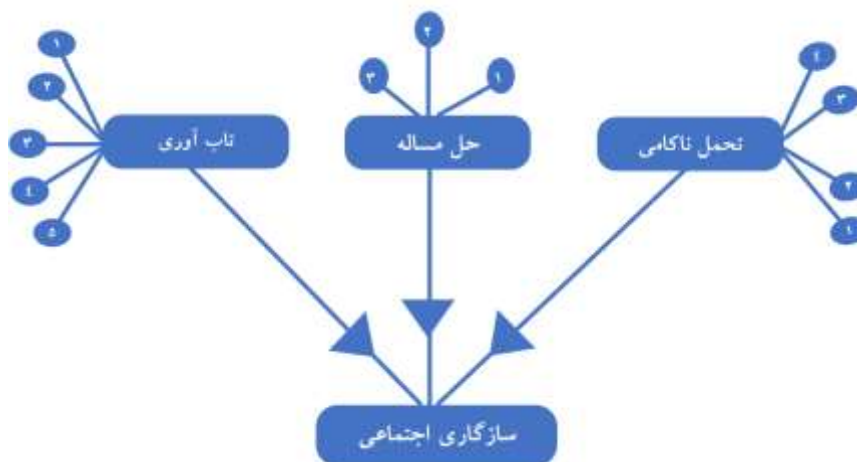
*- سوروکا^{۱۲} (۲۰۲۲) مطالعه‌ای با عنوان سازگاری اجتماعی دانش آموزان در یک محیط چند فرهنگی زبانی در طول آموزش از راه دور انجام داد. نتایج نشان دادند که فرآیند انطباق دانش آموزان در یک محیط چند فرهنگی زبانی در طول آموزش از راه دور امکان حفظ میزان بالایی از تاب‌آوری را فراهم می‌کند که نشان‌دهنده اثربخشی آن است.

*- کاراشی^{۱۳} (۲۰۲۲) پژوهشی با عنوان تعیین اثربخشی آموزشی شناختی رفتاری مبتنی بر بازی در بهبود اختلالات زبانی و سازگاری اجتماعی در کودکان دوزبانه انجام دادند. نتایج نشان دادند که مداخله شناختی رفتاری مبتنی بر بازی در بهبود اختلالات زبان دریافتی و سازگاری اجتماعی کودکان دوزبانه نسبت به گروه کنترل و شبه‌کنترل بطور معناداری مؤثر است. به نظر می‌رسد مداخلات شناختی رفتاری مبتنی بر بازی می‌تواند نقش بسزایی در بهبود مهارت‌های زبانی و سازگاری اجتماعی کودکان دوزبانه داشته باشد.

¹¹ Zarandi, M., & Jivan, S. E. (2015)

¹² Soroka, I. A

¹³ Karashi, H

شکل ۱- مدل مفهومی پژوهش

روش تحقیق

روش پژوهش حاضر توصیفی از نوع همبستگی و از نقطه نظر جمع آوری داده‌ها، پیمایشی بود.

روش گردآوری داده‌ها و اجرای پژوهش

جمع آوری اطلاعات به صورت پیمایشی و در زمستان سال ۱۴۰۲ آغاز و در بهار ۱۴۰۳ در شهر تهران به اجرا درآمد. برای جمع آوری داده‌ها ابتدا معرفی نامه‌ای از مدیریت پژوهش دانشکده روانشناسی دریافت شد؛ سپس با هماهنگی قبلی که با مدارس (ماری مانوکیان/ طوماسیان و مریم) به عمل آمده است، فرآیند گردآوری داده‌ها از دانش آموزان دوزبانه ارمنی- فارسی، صورت گرفت. گفتنی است که برای دقت و افزایش سرعت در جمع آوری داده‌ها، پژوهشگر با ایجاد یک حساب کاربری در تارنمای پرس لاین^{۱۴}، پرسشنامه‌های پژوهش را به فرم الکترونیکی تبدیل و سپس لینک آن‌ها را به آزمودنی‌هایی که تمایل به همکاری داشتند، داد. شایان ذکر است که، پژوهشگر در گردآوری مطالب و محتویات این رساله، از منابع کتابخانه‌ای همچون پایان نامه‌ها، کتاب‌های به روز و تارنماهای علمی معتبر (گوگل اسکولار^{۱۵}، ساینس دایرکت^{۱۶}، الزویر^{۱۷}، اسکوپوس^{۱۸}، تدآکادمی^{۱۹}، جهاددانشگاهی^{۲۰}، مگ ایران^{۲۱}، مجله نور^{۲۲} کتابخانه اینترنتی تبیان^{۲۳} و نظایر آن)، نیز استفاده کرده است.

اهداف پژوهش

هدف کلی

*- تعیین رابطه بین تاب آوری، تحمل ناکامی و حل مساله با سازگاری اجتماعی در دانش آموزان دو زبانه

¹⁴ Porsline.ir

¹⁵ Google Scholar.Com

¹⁶ Science Direct.Com

¹⁷ Elsevier.Com

¹⁸ Scopus.Com

¹⁹ Ted Academy.Com

²⁰ Sid.Ir

²¹ Mag Iran.Com

²² Noor Mags.Ir

²³ Library Tebyan.Net

اهداف فرعی

- *- تعیین رابطه بین مولفه های تاب آوری با سازگاری اجتماعی در دانش آموزان دو زبانه
- *- تعیین رابطه بین مولفه های تحمل ناکامی با سازگاری اجتماعی در دانش آموزان دو زبانه
- *- تعیین رابطه بین مولفه های حل مساله با سازگاری اجتماعی در دانش آموزان دو زبانه

فرضیه های پژوهش**فرضیه اصلی**

- *- سازگاری اجتماعی براساس تاب آوری، تحمل ناکامی و حل مساله در دانش آموزان دوزبانه قابل پیش بینی است.

فرضیه های فرعی

- *- بین مولفه های تاب آوری با سازگاری اجتماعی در دانش آموزان دو زبانه رابطه معناداری وجود دارد.
- *- بین مولفه های تحمل ناکامی با سازگاری اجتماعی دانش آموزان دو زبانه رابطه معناداری وجود دارد.
- *- بین مولفه های حل مساله با سازگاری اجتماعی در دانش آموزان دو زبانه رابطه معناداری وجود دارد.

تعیین نقش متغیرهای پژوهش

- *- متغیرهای پیش بین (مستقل): تاب آوری، تحمل ناکامی و حل مساله

- *- متغیر ملاک (وابسته): سازگاری اجتماعی

تجزیه و تحلیل یافته های پژوهش**آزمون فرضیه ها به روش تحلیل رگرسیون**

فرضیه کلی: سازگاری اجتماعی براساس تاب آوری، تحمل ناکامی و حل مساله در دانش آموزان دوزبانه قابل پیش بینی است.

جدول زیر با استفاده از روش تحلیل رگرسیون چند متغیره (با راهبرد همزمان)، به رابطه متغیرهای پیش بین، با ملاک پرداخته است. در این آزمون برای نرم افزار، سازگاری اجتماعی به عنوان متغیر ملاک، تاب آوری، تحمل ناکامی و حل مساله به عنوان متغیرهای پیش بین، تعریف شدند. نتیجه این آزمون در جدول زیر قابل بررسی است:

جدول ۱- خلاصه مدل رگرسیونی رابطه سازگاری اجتماعی با تاب آوری، تحمل ناکامی و حل مساله

R	R ²	R ² (adj)	خطای استاندارد برآورد	درجه آزادی (۳)	F	معناداری
۰/۴۳۱	۰/۱۸۶	۰/۱۷۸	۱۶/۱۴۲	۹۶	۲۲/۴۱۹	۰/۰۱۱

همانطور که جدول ۱ نشان می دهد، ضریب همبستگی چندگانه با ۰/۴۳، بیانگر همبستگی چندگانه بین مجموعه متغیرهای پیش بین (تاب آوری، تحمل ناکامی و حل مساله) و ملاک (سازگاری اجتماعی) است. ضریب تعیین نیز به میزان ۱۸/۶ درصد توانسته است؛ تغییرات واریانس متغیر ملاک را توضیح دهد. همچنین مقدار ضریب تعیین تعدیل شده ۰/۱۷۸ بدست آمده که بدان معناست که متغیرهای پیش بین صرفاً ۱۷/۸ درصد از تغییرات متغیر ملاک را تبیین می کنند و مابقی این تغییرات تحت تاثیر متغیرها یا عوامل تاثیرگذار خارج از مدل بوده است. همچنین شاخص F نشان می دهد که مدل رگرسیون در سطح ۵ درصد معنادار می باشد؛ به عبارت دیگر، نتایج نشان می دهند که مدل رگرسیون، از برازش خوبی برخوردار بوده و تغییرات تبیین شده توسط مدل، واقعی بوده و ناشی از شانس و یا تصادف نیست؛ بنابراین متغیرهای پیش بین این مطالعه از قدرت تبیین مناسبی

برخوردار بوده و قادرند بخوبی میزان تغییرات واریانس متغیر ملاک را توضیح دهند. لذا شرایط استفاده از رگرسیون برقرار می‌باشد و از نتایج آن میتوان برای تحلیل روابط متغیرهای مذکور استفاده کرد ($R^2=0/186$ ، $R^2_{(adj)} = 0/178$ ، $F=22/419$ ، $df=96$ ، $P < 0/05$).

جدول ۲- ضرایب رگرسیونی رابطه سازگاری اجتماعی با تاب آوری، تحمل ناکامی و حل مساله

ضرایب استاندارد نشده ضرایب استاندارد شده					مدل
سطح معناداری	t	β	میانگین خطای استاندارد	b	
0/005	1/730		10/468	18/110	(مقدار ثابت)
0/003	2/815	0/217	0/063	0/178	تاب آوری
0/019	3/142	0/296	0/091	0/286	تحمل ناکامی
0/023	7/477	0/411	0/054	0/400	حل مساله

یکی از مهمترین قسمت‌ها در آزمون رگرسیون، جدول ضرایب مدل رگرسیونی می‌باشد؛ زیرا یافته‌های آن به پژوهشگران می‌گوید، کدام یک از متغیرهای پیش‌بین وارد شده، در پیش بینی متغیر ملاک نقش دارند، به سخن دیگر، این نتایج می‌توانند تاثیرگذاری متغیرهای پیش‌بین بر ملاک را در سطح معناداری 0/05 درصد نشان دهند. در جدول ۲ برآورد مقدار متغیر ملاک به ازای مقدارهای مختلف متغیر پیش بین، توسط ضرایب رگرسیون گزارش شده است. بتای استاندارد شده، نشان دهنده، تعداد انحراف معیارهایی است که نمره متغیر وابسته با آن تغییر می‌کند، وقتی یک واحد انحراف معیار در پیش بینی کننده تغییر کند (پلنت^{۲۴} ۲۰۰۷؛ ترجمه کاکاوند، ۱۳۹۲). براین اساس، ضرایب رگرسیونی استاندارد شده (β)، تاب آوری نشان میدهد که با افزایش یک واحد انحراف استاندارد در نمره این متغیر، نمره سازگاری اجتماعی 0/217 واحد انحراف استاندارد افزایش خواهد یافت. ضریب بتای متغیر تحمل ناکامی نشان میدهد که با افزایش یک واحد انحراف استاندارد در نمره این متغیر، نمره سازگاری اجتماعی 0/296 واحد انحراف استاندارد افزایش خواهد یافت. ضریب بتای متغیر حل مساله نشان میدهد که با افزایش یک واحد انحراف استاندارد در نمره این متغیر، نمره سازگاری اجتماعی 0/411 واحد انحراف استاندارد افزایش خواهد یافت. لذا میتوان گفت که بین تاب آوری، تحمل ناکامی و حل مساله با سازگاری اجتماعی دانش آموزان دو زبانه در سطح 5 درصد؛ رابطه معناداری وجود دارد ($P < 0/05$ ، $\beta=0/411$ ، $=0/296$ ، $\beta=0/217$).

فرضیه اول: بین مولفه های تاب آوری با سازگاری اجتماعی در دانش آموزان دو زبانه رابطه معناداری وجود دارد.

در این فرضیه، برای ارزیابی روابط میان مولفه های تاب آوری با سازگاری اجتماعی، از تحلیل رگرسیون به روش همزمان استفاده شده است. یافته‌های جدول زیر، خلاصه مدل رگرسیونی را گزارش کرده است:

جدول ۳- خلاصه مدل رگرسیونی رابطه مولفه های تاب آوری با سازگاری اجتماعی

معناداری	F	درجه آزادی (۵)	Std. EE	R^2 (adj)	R^2	R
0/001	10/320	94	23/281	0/028	0/031	0/177

در جدول فوق ضریب تعیین (R^2) به میزان 3/1 درصد توانسته واریانس تغییرات متغیر ملاک (سازگاری اجتماعی) را توسط مجموعه مولفه‌های متغیر پیش بین (تاب آوری) تبیین نماید. این مقدار در ضریب تعیین تعدیل شده $R^2_{(adj)}$ به 2/8 درصد تقلیل

²⁴ Pallant, Julie

یافته است که بدان معناست که متغیرهای پیش‌بین صرفاً ۲/۸ درصد از تغییرات متغیر ملاک را تبیین می‌کنند و مابقی این تغییرات تحت تاثیر متغیرها یا عوامل تاثیرگذار خارج از مدل بوده است. همچنین شاخص F نشان می‌دهد که مدل رگرسیون در سطح ۱ درصد معنادار می‌باشد؛ به عبارت دیگر، نتایج نشان می‌دهند که مدل رگرسیون، از برازش خوبی برخوردار بوده و تغییرات تبیین شده توسط مدل، واقعی بوده و ناشی از شانس و یا تصادف نیست؛ بنابراین متغیرهای پیش‌بین این مطالعه از قدرت تبیین مناسبی برخوردار بوده و قادرند بخوبی میزان تغییرات واریانس متغیر ملاک را توضیح دهند. لذا شرایط استفاده از رگرسیون برقرار می‌باشد و از نتایج آن میتوان برای تحلیل روابط متغیرهای مذکور استفاده کرد ($R^2=0/031$, $R^2_{(adj)} = 0/028$, $F=10/320$, $P < 0/1$, $df=96$).

جدول ۴- نتایج ضرایب رگرسیونی رابطه مولفه های تاب آوری با سازگاری اجتماعی

ضرایب استاندارد نشده ضرایب استاندارد شده					مدل
β	میانگین خطای استاندارد	b	t	سطح معناداری	
	۵/۰۲۱	۲۶/۶۰۹	۵/۳۱	۰/۰۰۳	(مقدار ثابت)
۰/۰۹۲	۰/۰۸۶	۰/۱۳۱	۱/۵۲۳	۰/۰۵۹	تصورآشایستگی فردی
-۰/۰۶۳	۰/۰۴۹	-۰/۰۸۲	-۱/۶۷۳	۰/۰۷۱	اعتماد به غرایز فردی
۰/۱۴۷	۰/۰۳۸	۰/۱۰۰	۲/۶۳۲	۰/۰۲۴	پذیرش تغییر مثبت
-۰/۰۱۱	۰/۰۵۲	-۰/۰۷۹	-۱/۵۲۰	۰/۰۵۳	کنترل
۰/۱۸۰	۰/۰۳۵	۰/۲۲۵	۶/۳۷۴	۰/۰۰۲	تأثیرات معنوی

یافته‌های بدست آمده نشان می‌دهند که از میان ۵ مولفه متغیر تاب آوری، دو مولفه پذیرش تغییر مثبت و تأثیرات معنوی توانستند به مدل رگرسیونی راه یابد و دیگر مولفه‌ها، به دلیل عدم معناداری، از معادله حذف شدند. بدین ترتیب در جدول فوق برآورد مقدار متغیر ملاک به ازای مقادیر مختلف متغیر پیش‌بین، توسط ضرایب رگرسیون گزارش شده است. بتای استاندارد شده، نشان دهنده، تعداد انحراف معیارهایی است که نمره متغیر وابسته با آن تغییر می‌کند، وقتی یک واحد انحراف معیار در پیش‌بینی کننده تغییر کند (پلنت ۲۰۰۷؛ ترجمه کاکاوند، ۱۳۹۲). بر این اساس، ضرایب رگرسیونی استاندارد شده (β)، مولفه پذیرش تغییر مثبت نشان می‌دهد که با افزایش یک واحد انحراف استاندارد در نمره این متغیر، نمره سازگاری اجتماعی ۰/۱۴۷ واحد انحراف استاندارد، افزایش خواهد یافت. همزمان ضریب بتای مولفه تأثیرات معنوی نیز نشان می‌دهد که با افزایش یک واحد انحراف استاندارد در نمره این متغیر، نمره سازگاری اجتماعی ۰/۱۸۰ واحد انحراف استاندارد، افزایش خواهد یافت. لذا میتوان گفت که بین مولفه های تاب آوری با سازگاری اجتماعی دانش آموزان دو زبانه در سطح ۵ درصد رابطه منفی معناداری وجود دارد؛ بنابراین میتوان انتظار داشت در چنین مختصاتی با بالا رفتن یکی (منظور متغیر پیش‌بین)، دیگری (منظور متغیر ملاک) نیز به پیروی از آن بالا رود ($\beta=0/147$, $P < 0/05$).

فرضیه دوم: بین مولفه های تحمل ناکامی با سازگاری اجتماعی دانش آموزان دوزبانه رابطه معنا داری وجود دارد.

در این فرضیه، برای ارزیابی روابط میان مولفه‌های ناکامی با سازگاری اجتماعی، از تحلیل رگرسیون به روش همزمان استفاده شده است. گزارش جدول زیر، یافته‌های خلاصه مدل رگرسیونی را گزارش کرده است:

جدول ۵- خلاصه مدل رگرسیونی رابطه مولفه های تحمل ناکامی با سازگاری اجتماعی

R	R ²	R ² (adj)	خطای استاندارد برآورد	درجه آزادی (۴)	F	سطح معناداری
۰/۳۵۹	۰/۱۲۹	۰/۱۱۴	۱۱/۲۸۷	۹۴	۱۴/۶۸۲	۰/۰۳۱

در جدول فوق ضریب تعیین (R^2) به میزان ۱۲/۹ درصد توانسته واریانس تغییرات متغیر ملاک (سازگاری اجتماعی) را توسط مجموعه مولفه های متغیر پیش بین (تحمل ناکامی) تبیین نماید. این مقدار در ضریب تعیین تعدیل شده $R^2_{(adj)}$ به ۱۱/۴ درصد تقلیل یافته است که بدان معناست که متغیرهای پیش بین صرفاً ۱۱/۴ درصد از تغییرات متغیر ملاک را تبیین می کنند و مابقی این تغییرات تحت تاثیر متغیرها یا عوامل تاثیرگذار خارج از مدل بوده است. همچنین شاخص F نشان می دهد که مدل رگرسیون در سطح ۵ درصد معنادار می باشد؛ به عبارت دیگر، نتایج نشان می دهند که مدل رگرسیون، ازبرازش خوبی برخوردار بوده و تغییرات تبیین شده توسط مدل، واقعی بوده و ناشی از شانس و یا تصادف نیست؛ بنابراین متغیرهای پیش بین این مطالعه از قدرت تبیین مناسبی برخوردار بوده و قادرند بخوبی میزان تغییرات واریانس متغیر ملاک را توضیح دهند. لذا شرایط استفاده از رگرسیون برقرار می باشد و از نتایج آن میتوان برای تحلیل روابط متغیرهای مذکور استفاده کرد ($R^2=0/129$, $R^2_{(adj)}=0/114$, $F=14/682$, $P < 0/05$, $df=94$).

جدول ۶- نتایج ضرایب رگرسیونی رابطه مولفه های تحمل ناکامی با سازگاری اجتماعی

ضرایب استاندارد نشده ضرایب استاندارد شده					
مدل	b	میانگین خطای استاندارد	β	t	سطح معناداری
(مقدار ثابت)	۲۷/۲۲۸	۴/۲۰۷		۶/۴۷۲	۰/۰۰۰
عدم تحمل حالات هیجانی (منفی)	-۱/۰۸۵	۰/۱۰۰	-۰/۴۶۲	-۱۰/۸۷۲	۰/۰۰۰
عدم تحمل ناراحتی (بلا تکلیفی)	-۰/۳۸۸	۰/۱۲۳	-۰/۲۸۸	-۳/۱۵۵	۰/۰۱۱
ابهام (استحقاق)	۰/۳۱۷	۰/۲۲۵	۰/۱۳۰	۱/۴۰۱	۰/۰۵۳
تحمل ناکامی (مکانیسم پاسخ)	۰/۱۴۰	۰/۰۹۳	۰/۳۰۲	۱/۵۰۵	۰/۰۶۹

یافته های بدست آمده نشان می دهند که از مجموع ۴ مولفه متغیر تحمل ناکامی، دو مولفه عدم تحمل عاطفی و عدم تحمل ناراحتی توانستند به مدل رگرسیونی راه یابند و دیگر مولفه ها، بدلیل عدم معناداری، از معادله حذف شدند. بدین ترتیب در جدول فوق برآورد مقدار متغیر ملاک به ازای مقدارهای مختلف متغیر پیش بین، توسط ضرایب رگرسیون گزارش شده است. بتای استاندارد شده، نشان دهنده، تعداد انحراف معیارهایی است که نمره متغیر وابسته با آن تغییر می کند، وقتی یک واحد انحراف معیار در پیش بینی کننده تغییر کند (پلنت ۲۰۰۷؛ ترجمه کاکاوند، ۱۳۹۲). بر این اساس، ضرایب رگرسیونی استاندارد شده (β)، مولفه عدم تحمل حالات هیجانی (منفی) نشان می دهد که با افزایش یک واحد انحراف استاندارد در نمره این متغیر، نمره سازگاری اجتماعی ۰/۴۲۶- واحد به شکل معکوس انحراف استاندارد، کاهش خواهد یافت. همزمان ضریب بتای مولفه عدم تحمل ناراحتی (بلا تکلیفی) نیز نشان می دهد که با افزایش یک واحد انحراف استاندارد نمره این متغیر، نمره سازگاری اجتماعی نیز ۰/۲۸۸- واحد به شکل معکوس انحراف استاندارد، کاهش خواهد یافت. لذا میتوان گفت که از میان مولفه های تحمل ناکامی، عدم تحمل حالات هیجانی (منفی) و عدم تحمل ناراحتی (بلا تکلیفی) با سازگاری اجتماعی دانش آموزان دوزبانه در سطح ۵ درصد همبستگی معناداری منفی وجود دارد که یعنی میتوان انتظار داشت درچنین مختصاتی با بالارفتن یکی (اشاره به متغیرهای پیش بین)، دیگری (اشاره به متغیر ملاک) کاهش پیدا خواهد کرد و بالعکس ($\beta=-0/288$, $P < 0/05$).

فرضیه سوم: بین مولفه‌های حل مساله با سازگاری اجتماعی در دانش آموزان دوزبانه رابطه معناداری وجود دارد.

جدول زیر با استفاده از روش تحلیل رگرسیون (همزمان)، به رابطه متغیرهای پیش بین، با ملاک پرداخته است. در این فرضیه، برای ارزیابی روابط میان مولفه‌های حل مساله با سازگاری اجتماعی، از تحلیل رگرسیون به روش همزمان استفاده شده است. گزارش جدول زیر، یافته‌های خلاصه مدل رگرسیونی را گزارش کرده است:

جدول ۷- خلاصه مدل رگرسیونی رابطه مولفه های حل مساله با سازگاری اجتماعی

R	R ²	R ² (adj)	خطای استاندارد برآورد	درجه آزادی (۳)	F	سطح معناداری
۰/۴۹۲	۰/۲۴۲	۰/۲۳۹	۹/۰۱۲	۹۶	۱۸/۳۰۰	۰/۰۰۹

در جدول فوق ضریب تعیین (R^2) به میزان ۲۴۲/۹ درصد توانسته واریانس تغییرات متغیر ملاک (سازگاری اجتماعی) را توسط مجموعه مولفه‌های متغیر پیش بین (حل مساله) تبیین نماید. این مقدار در ضریب تعیین تعدیل شده $R^2_{(adj)}$ به ۲۳/۹ درصد تقلیل یافته است که بدان معناست که متغیرهای پیش بین صرفاً ۲۳/۹ درصد از تغییرات متغیر ملاک را تبیین می‌کنند و مابقی این تغییرات تحت تاثیر متغیرها یا عوامل تاثیرگذار خارج از مدل بوده است. همچنین شاخص F نشان می‌دهد که مدل رگرسیون در سطح ۱ درصد معنادار می‌باشد؛ به عبارت دیگر، نتایج نشان می‌دهند که مدل رگرسیون، از برازش خوبی برخوردار بوده و تغییرات تبیین شده توسط مدل، واقعی بوده و ناشی از شانس و یا تصادف نیست؛ بنابراین متغیرهای پیش بین این مطالعه از قدرت تبیین مناسبی برخوردار بوده و قادرند بخوبی میزان تغییرات واریانس متغیر ملاک را توضیح دهند. لذا شرایط استفاده از رگرسیون برقرار می‌باشد و از نتایج آن میتوان برای تحلیل روابط متغیرهای مذکور استفاده کرد ($R^2 = 0/242$, $R^2_{(adj)} = 0/239$, $P < 0/01$, $df=96$, $F=18/300$).

جدول ۸- نتایج ضرایب رگرسیونی رابطه مولفه های حل مساله با سازگاری اجتماعی

ضرایب استاندارد نشده ضرایب استاندارد شده					
مدل	b	میانگین خطای استاندارد	β	t	سطح معناداری
(مقدار ثابت)	۱۹/۳۲۵	۸/۰۲۱		۲/۴۱۰	۰/۰۰۱
اعتماد به نفس در حل مسایل	۰/۶۷۶	۰/۰۹۱	۰/۵۰۰	۷/۴۲۲	۰/۰۰۶
سبک گرایش- اجتناب	۰/۲۰۹	۰/۱۱۷	۰/۱۲۴	۱/۷۹۰	۰/۰۵۱
کنترل شخصی	۰/۱۴۲	۰/۰۳۱	۰/۲۷۸	۴/۵۸۱	۰/۰۱۰

در جدول فوق برآورد مقدار متغیر ملاک به ازای مقدارهای مختلف متغیر پیش بین، توسط ضرایب رگرسیون گزارش شده است. بتای استاندارد شده، نشان دهنده، تعداد انحراف معیارهایی است که نمره متغیر وابسته با آن تغییر می‌کند، وقتی یک واحد انحراف معیار در پیش‌بینی کننده تغییر کند (پلنت ۲۰۰۷؛ ترجمه کاکاوند، ۱۳۹۲). بر این اساس، ضرایب رگرسیونی استاندارد شده، مولفه اعتماد به نفس در حل مسایل نشان می‌دهد که با افزایش یک واحد انحراف استاندارد نمره این متغیر، نمره سازگاری اجتماعی ۰/۵۰۰ واحد انحراف استاندارد، نیز افزایش خواهد یافت. همچنین، ضریب بتای مولفه کنترل شخصی نیز نشان می‌دهد که با افزایش یک واحد انحراف استاندارد نمره این متغیر، نمره سازگاری اجتماعی نیز ۰/۲۷۸ واحد انحراف استاندارد، افزایش خواهد یافت. لذا میتوان گفت که بین مولفه های حل مساله با سازگاری اجتماعی دانش آموزان دو زبانه در سطح یک درصد رابطه مستقیم

معناداری وجود دارد که با بالا رفتن یکی (منظور متغیر پیش بین)، دیگری نیز به پیروی از آن بالا خواهد رفت $(\beta = 0.278, P < 0.01)$.

بحث و نتیجه گیری فرضیه های پژوهش

فرضیه اصلی: سازگاری اجتماعی براساس تاب آوری، تحمل ناکامی و حل مساله در دانش آموزان دوزبانه قابل پیش بینی است.

یافته های بدست آمده نشان دادند که تاب آوری، تحمل ناکامی و حل مساله، ارتباط مستقیمی با سازگاری اجتماعی دانش آموزان دو زبانه (ارمنی- فارسی) دارند. به عبارت دیگر، این نتایج به ما می گویند که دانش آموزان دوزبانه ای از میزبان تاب آوری، تحمل ناکامی و حل مساله بالاتری برخوردار هستند، به همان نسبت نیز از سازگاری اجتماعی بهتری برخوردارند. این نتایج نشان می دهند که متغیرهای مذکور می توانند عاملی مهم در توانمندسازی دانش آموزان دوزبانه در محیط باشد و بهبود سازگاری اجتماعی آنها را تسهیل نمایند.

موضوع دیگری که باعث می شود استناد به این نتایج قوت بگیرد، پیشینه مطالعات انجام شده توسط دیگر پژوهشگران همچون اردانی فضل الله و صادقی (۱۴۰۲) شیروانی (۱۴۰۱) پورحسین لزرجانی و نویدی مقدم (۱۴۰۰) یاراحمدیان، دبیری، رفیعی پور، فراهانی و فرهاد توسکی (۱۴۰۰) غریبی و صالحی (۱۴۰۰) موسوی، شانازی و فاطمی (۱۳۹۹) قدم پور، قاسم زاده، ذوالفقاری و پادروند (۱۳۹۹) کهریزه (۱۳۹۸) ادیب نیا، مهاجر و شیخ پور (۱۳۹۲) برزگرفرد و کرامتی (۱۳۹۴) حاجی بابایی راوندی، تجلی، قنبری پناه و شهریاری احمدی (۲۰۲۳) سوروکا (۲۰۲۲) کاراشی (۲۰۲۲) سوانسون، ارایزمنندی و لی (۲۰۲۱) لی، وو، ژین، ژو و مینگ (۲۰۲۱) هزاریان، بختیاری پور، پاشا، اصغری و حافظی (۲۰۲۱) لیو، کائو، هیوز و دوتز (۲۰۲۰) ایزومی و گولون ریورا (۲۰۱۸) راهات و ایلهان (۲۰۱۶) می باشد که نشان می دهد بین یافته های حاضر و آن مطالعات همسویی وجود دارد و یافته ها یکدیگر را حمایت می کنند. برای نمونه سوروکا (۲۰۲۲) براساس مطالعات خود بر روی دانش آموزان دو زبانه چند فرهنگی (لاتینی- انگلیسی) بیان میکند که افزایش تاب آوری باعث افزایش سازگاری اجتماعی دانش آموزان در یک محیط چند فرهنگی زبانی شده بود. ایزومی و گولون ریورا (۲۰۱۸) نیز در پژوهشی بر سازگاری کودکان ژاپنی دریافتند که تاب آوری به عنوان یک استراتژی انطباقی یکی از عوامل مهم در سازگاری کودکان می باشد. پورحسین لزرجانی و نویدی مقدم (۱۴۰۰) در پژوهش خود با عنوان ارتباط تاب آوری و خودشفقت ورزی با سازگاری اجتماعی دانش آموزان دختر متوسطه دوم، نشان دادند که دو متغیر توانستند ۷۸/۶ درصد سازگاری اجتماعی را پیش بینی نمایند. آزمون تحلیل واریانس برای معنی دار بودن رگرسیون نشان داد با ۹۹ درصد اطمینان، متغیر تاب آوری توان پیشگویی سازگاری اجتماعی را داشت؛ به عبارت دیگر، یافته ها نشان دادند که بین تاب آوری و خودشفقت ورزی با سازگاری اجتماعی دانش آموزان رابطه وجود داشت. هرچه دانش آموزان تاب آوری بیشتری داشته باشند، سازگاری اجتماعی شان بیشتر می شود.

در تبیین نتایج بدست آمده می توان گفت که تاب آوری به معنای توانایی فرد در مقابله با چالش ها و فشارهای زندگی است. دانش آموزانی که تاب آوری بالایی دارند، در مواجهه با مشکلات اجتماعی و تحصیلی بهتر عمل می کنند و این امر به سازگاری اجتماعی آنها کمک می کند. همچنین تحمل ناکامی به توانایی فرد در مواجهه با شکست ها و ناملایمات اشاره دارد. دانش آموزانی که قادر به تحمل ناکامی هستند، به سرعت از مشکلات عبور کرده و دوباره به روند اجتماعی خود برمی گردند. این ویژگی می تواند به کاهش اضطراب و افزایش تعاملات مثبت اجتماعی کمک کند. درچنین مختصاتی؛ مهارت های حل مسأله به فرد کمک می کند تا در شرایط دشوار، راه حل های مؤثری پیدا کند. این مهارت ها می توانند به دانش آموزان کمک کنند تا در روابط اجتماعی و تعاملات خود بهتر عمل کنند و به این ترتیب سازگاری اجتماعی آنها افزایش یابد. کهریزه (۱۳۹۸) نیز در پژوهش خود نشان دادند که بین

متغیرهای سبک‌مقتدرانه و تاب‌آوری با سازگاری اجتماعی همبستگی مثبت وجود دارد. همچنین نتایج نشان دادند که معنویت و تاب‌آوری قابلیت پیش‌بینی سازگاری اجتماعی دانش‌آموزان را دارد. اردانی فضل‌الله و صادقی (۱۴۰۲) در پژوهش خود نشان دادند میان هوش فرهنگی، سازگاری و مهارت حل مسائل بین فرهنگی و عملکرد زبان آموزان غیرفارسی زبان دریادگیری زبان فارسی ارتباط معناداری وجود دارد. شیروانی (۱۴۰۱) نیز در پژوهش خود با عنوان بررسی تاثیر آموزش حل مسأله در سازگاری اجتماعی دانش‌آموزان دختر مقطع ابتدایی نشان دادند که بین میانگین سازگاری اجتماعی کل در گروه آزمایش و کنترل، تفاوت معناداری وجود دارد و افزایش مهارت حل مساله به افزایش سازگاری کمک می‌کند. سوآنسون و همکاران (۲۰۲۱) در پژوهش خود نشان دادند که میان سازگاری، مهارت حل مساله و رشد حافظه کودکان دو زبانه اسپانیایی/ انگلیسی رابطه مستقیمی وجود دارد؛ بنابراین، در مجموع، این یافته‌ها نشان می‌دهند که تقویت تاب‌آوری، تحمل ناکامی و مهارت‌های حل مسأله می‌تواند به بهبود سازگاری اجتماعی دانش‌آموزان دو زبانه کمک کند. این موضوع می‌تواند در طراحی برنامه‌های آموزشی و مشاوره‌ای برای این گروه از دانش‌آموزان مورد توجه قرار گیرد.

فرضیه نخست: بین مولفه‌های تاب‌آوری با سازگاری اجتماعی در دانش‌آموزان دو زبانه رابطه معناداری وجود دارد.

به طور خلاصه یافته‌های بدست آمده نشان دادند که پذیرش مثبت تغییر و تأثیرات معنوی به عنوان بخشی از مولفه‌های تاب‌آوری، ارتباط مستقیمی با سازگاری اجتماعی دانش‌آموزان دو زبانه (ارمنی- فارسی) داشته باشند. به عبارت دیگر، این نتایج به ما می‌گویند که دانش‌آموزان دوزبانه‌ای از تاب‌آوری بالاتری برخوردار هستند، سازگاری اجتماعی بهتری را دارا می‌باشند. این نتایج نشان می‌دهند که تاب‌آوری می‌تواند یک عامل مهم در توانمندسازی دانش‌آموزان دوزبانه در محیط باشد و بهبود سازگاری اجتماعی آنها را تسهیل کند.

موضوع دیگری که باعث می‌شود استناد به این نتایج قوت بگیرد، پیشینه مطالعات انجام شده توسط دیگر پژوهشگران همچون پورحسین لزرجانی و نویدی مقدم (۱۴۰۰) کهریزه (۱۳۹۸) سوروکا (۲۰۲۲) لی، وو، ژین، ژو و مینگ (۲۰۲۱) هزاریان، بختیاری پور، پاشا، اصغری و حافظی (۲۰۲۱) لیو، کائو، هیوز و دوتز (۲۰۲۰) ایزومی و گولون‌ریورا (۲۰۱۸) راهات و ایلهان (۲۰۱۶) می‌باشد که نشان می‌دهد بین یافته‌های حاضر و آن مطالعات همسویی وجود دارد و یافته‌ها یکدیگر را حمایت می‌کنند. برای نمونه سوروکا (۲۰۲۲) براساس مطالعات خود بر روی دانش‌آموزان دو زبانه چند فرهنگی (لاتینی- انگلیسی) بیان میکند که افزایش تاب‌آوری باعث افزایش سازگاری اجتماعی دانش‌آموزان در یک محیط چند فرهنگی زبانی شده بود. ایزومی و گولون‌ریورا (۲۰۱۸) نیز در پژوهشی بر سازگاری کودکان ژاپنی دریافتند که تاب‌آوری به عنوان یک استراتژی انطباقی یکی از عوامل مهم در سازگاری کودکان می‌باشد. پورحسین لزرجانی و نویدی مقدم (۱۴۰۰) در پژوهش خود با عنوان ارتباط تاب‌آوری و خودشفقت‌ورزی با سازگاری اجتماعی دانش‌آموزان دختر متوسطه دوم، نشان دادند که دو متغیر توانستند ۷۸/۶ درصد سازگاری اجتماعی را پیش‌بینی نمایند. آزمون تحلیل واریانس برای معنی دار بودن رگرسیون نشان داد با ۹۹ درصد اطمینان، متغیر تاب‌آوری توان پیشگویی سازگاری اجتماعی را داشت؛ به عبارت دیگر، یافته‌ها نشان دادند که بین تاب‌آوری و خودشفقت‌ورزی با سازگاری اجتماعی دانش‌آموزان رابطه وجود داشت. هرچه دانش‌آموزان تاب‌آوری بیشتری داشته باشند، سازگاری اجتماعی‌شان بیشتر می‌شود. کهریزه (۱۳۹۸) نیز در پژوهش خود با عنوان رابطه هوش معنوی، سبک فرزندپروری و تاب‌آوری در پیش‌بینی سازگاری اجتماعی دانش‌آموزان، نشان دادند که بین متغیرهای هوش معنوی، سبک مقتدرانه و تاب‌آوری با سازگاری اجتماعی همبستگی مثبت وجود دارد. همچنین نتایج نشان دادند که معنویت و تاب‌آوری قابلیت پیش‌بینی سازگاری اجتماعی دانش‌آموزان را دارد.

برای تبیین و تفسیر نتایج بدست آمده یا دقیق‌تر بگوییم، درک اینکه چرا نتایج بدست آمده نشان دادند که مولفه‌های تاب‌آوری با سازگاری اجتماعی ارتباط مستقیم معناداری دارند و توانسته بودند بر سازگاری اجتماعی تاثیر بگذارند نیاز است برخی

تعاریف مختصراً مورد اشاره قرار گیرند و سپس بر تحلیل نهایی، متمرکز شویم. در نگاه کلی، زبان تنها قواعد گرامری و اصوات گفتاری نیست؛ بلکه یک وسیله ارتباطی است. پیاز (۱۹۲۳) بر این باور بود که زبان پدیده‌ای که اساس و بنیاد همه فعالیت‌های ذهن انسان را تدارک می‌بیند. اساساً زبان طرحواره‌ای ساختاری را تشکیل می‌دهد که از طریق آن می‌توان دنیای پیرامون را سازماندهی و طبقه‌بندی نمود. از دیدگاه ویگوتسکی (۱۹۳۴) نیز همه فعالیت‌های ذهنی در بافت و زمینه اجتماعی شکل می‌گیرد. کلید درک رشدشناختی در فرآیندهای اجتماعی کودک نهفته است. به این معنا که رشد شناختی کودک وابسته به تعامل او با دنیای اطرافش است. بزرگسالانی که با کودک در تعامل هستند ارزش‌های فرهنگی آن جامعه را در این تعامل رد و بدل می‌کنند. برای درک رشد شناختی ابتدا بر فرآیندهای اجتماعی باید تأکید کرد که از طریق آن اشکال پیچیده ذهنی شکل می‌گیرند. همچنان که مشاهده می‌شود به نظر می‌رسد زبان، یکی از ارکان اصلی مهمترین تعاملات انسانی و اجتماعی می‌باشد که سازگاری اجتماعی یکی از آنهاست.

از نگاه کانلی (۱۹۸۹) مجموع واکنش‌هایی که از طریق آن، یک دانش آموز، ساختار و رفتار خود را برای پاسخی موزون به شرایط جدید (در این مورد مدرسه و فعالیت‌هایی که آن مدرسه از دانش آموزان خواهد خواست) تغییر دهد، سازگاری اجتماعی در دانش‌آموزان نامیده می‌شود؛ بنابراین هر عامل یا عواملی که این پاسخگویی را در این محیط دچار مشکل کند، زمینه‌ای برای ناسازگاری او در این محیط فراهم خواهد ساخت. برای دانش‌آموزانی که در محیطی دوزبانی فرهنگی زندگی می‌کنند، عوامل تاثیرگذار بر سازگاری اجتماعی‌شان به دلیل مواجهه بیشتر با فشارها، استرس‌ها و تحولات ناگهانی به نسبت سایرین، از حساسیت و اهمیت وافر برخوردار می‌باشد. یافته‌های پژوهش حاضر نشان داد که متغیر تاب‌آوری و زیرمجموعه‌های آن می‌توانند نقش تعیین‌کننده‌ای در سازگاری اجتماعی این دانش‌آموزان داشته باشند.

والر (۲۰۰۱) معتقد است که تاب‌آوری ظرفیتی انسانی در همه افراد برای تغییر، صرف نظر از خطر تهدید کننده است و تاب‌آوری را به عنوان سازگاری مثبت در واکنش به شرایط ناگوار تعریف می‌کند. براساس نظریه سالیوژنیک از آنتونوسکی (۱۹۹۳) تاب‌آوری محصول انسجام درونی و راهبردهایی ادراکی نظیر پاداش‌های بدست آمده از کنار آمدن فعال (جستجوی حمایت هیجانی، خودشکوفاسازی در برابر شخص سوم)، شکل‌دهی مجدد شناختی (که باعث تغییر فهم ما از رویداد آسیب‌زا و معنای ضمنی آن می‌شود) و خوش‌بینی ناوابسته به زمینه (افرادی که دارای سبک تبیینی خوش‌بینانه هستند بر خلاف افرادی که دارای سبک بدبینانه هستند، پیامدهای منفی را به عوامل بیرونی و زودگذر و خاص نسبت می‌دهند) می‌باشد که کانر و دیویدسون (۲۰۰۳) آنها در پنج مولفه تاب‌آوری تصور از شایستگی فردی (در حل مشکل)، اعتماد به غرایز فردی، پذیرش تغییر مثبت، کنترل و تأثیرات معنوی فرمول بندی کرده بودند. مطالعه حاضر نشان داد که دانش‌آموزان دوزبانه بیشتر از مولفه پذیرش مثبت تغییر و تأثیرات معنوی برای سازگاری بیشتر با محیط کمک گرفته بودند. کانر و دیویدسون (۲۰۰۳) بر این باورند وجود مولفه تصور از شایستگی خود یعنی داشتن انگاره ذهنی از خویشتن که برون داد آن، آگاهی درباره خود، توانایی‌ها و محدودیت‌های فردی می‌باشد. این انگاره به فرد کمک می‌کند تا در مواجهه با موقعیت‌های اجتماعی مختلف، بهترین تصمیم‌ها را بگیرد و عوامل موثر بر سازگاری خود را شناسایی کند. لذا با داشتن تصور درست از شایستگی‌های خویش، فرد می‌تواند بهبود خود را تحقق بخشد و در مواجهه با چالش‌های اجتماعی، استراتژی‌های مناسبی را انتخاب کند. افزون بر این، کانر و دیویدسون براساس مطالعات خود اعتماد به غرایز فردی را مولفه‌ای از تاب‌آوری در نظر گرفته‌اند. از نگاه آنها، افرادی که در این مولفه نمرات بالایی را کسب می‌کنند دارای اعتماد به نفس بیشتری هستند که به آنها کمک می‌کند، در مواجهه با موقعیت‌های اجتماعی بهتر عمل کرده و با سهولت بیشتری به برخورد با چالش‌ها برخیزند. اعتماد به غرایز فردی به آنها اجازه می‌دهد تا خود را به عنوان عضوی معتبر و کارآمد در جامعه ببینند و به عرصه اجتماعی با اطمینان بیشتری ورود کنند. همچنین از نگاه کانر و دیویدسون، مولفه کنترل در تاب‌آوری به

توانایی افراد در مدیریت استرس و تحمل فشارهای روزمره اشاره دارد. افرادی که توانایی کنترل و مدیریت استرس را دارند، در مواجهه با مشکلات و فشارهای اجتماعی می‌توانند بهتر عمل کنند و از راهکارهای سازنده‌ای برای حل مسائل استفاده کنند. این امر به آنها کمک می‌کند تا بهبود یابند، راه‌حل‌های خلاقانه‌تری پیدا کنند و از بروز مشکلات خودداری کنند.

کانر و دیویدسون (۲۰۰۳) بر این باورند مولفه پذیرش مثبت تغییر از توانایی تطبیق با تغییرات و انعطاف در مواجهه با شرایط جدید پدید می‌آید. وجود مولفه مذکور فرد را قادر می‌سازد تا در محیط‌های گوناگون (در این مطالعه، محیط‌های چندزبانه یا چندفرهنگی) بهتر به تنظیم و تطبیق با دیگران بپردازد. در واقع این ویژگی از تاب‌آوری می‌تواند با تغییر رفتارها و عادات، پذیرش تفاوت‌ها و مهارت‌های ارتباطی مؤثر با دیگران به سازگاری اجتماعی بیشتر کمک نماید. کانر و دیویدسون در مدل نظری خود از نقش تأثیرات معنوی بر افراد نیز سخن گفته‌اند. از نگاه آنها، وقتی معنویت و تاب‌آوری به یکدیگر ملحق می‌شوند به افراد در توانایی مقابله با مشکلات و چالش‌ها کمک کند. این باعث می‌شود که شخص در مواجهه با مشکلات تعهد و استقامت بیشتری داشته باشد و توانایی مقابله را تقویت کند؛ به عبارت دیگر، تاب‌آوری می‌تواند از طریق معنویت تقویت شود. افرادی که دارای نگاه معنوی هستند، در مواجهه با مشکلات و آزمایش‌های زندگی، به یک سیستم ارزشی اعتقادی پناه می‌برند که به آنها کمک می‌کند تا در طول مسیر، سختی‌ها و بحران‌ها را تحمل کنند و بتدریج تاب‌آوری خود را افزایش دهند. بدین ترتیب می‌توان دریافت که چرا نتایج مطالعه حاضر نشان دادند که دانش‌آموزان دوزبانه‌ای از تاب‌آوری بالاتری برخوردار هستند، سازگاری اجتماعی بهتری را دارا می‌باشند. این نتایج نشان می‌دهند که تاب‌آوری می‌تواند یک عامل مهم در توانمندسازی دانش‌آموزان دوزبانه در محیط باشد و بهبود سازگاری اجتماعی آنان را تسهیل کند.

فرضیه دوم: بین مولفه‌های تحمل ناکامی با سازگاری اجتماعی دانش‌آموزان دو زبانه رابطه معناداری وجود دارد.

به طور خلاصه یافته‌های بدست آمده نشان دادند که از مجموع چهار مولفه متغیر تحمل ناکامی، تنها میان دو مولفه عدم تحمل حالات هیجانی (منفی) عدم تحمل ناراحتی (بلا تکلیفی) با سازگاری اجتماعی دانش‌آموزان دو زبانه (ارمنی-فارسی) رابطه منفی و معناداری وجود دارد؛ به عبارت دیگر، نتایج مذکور به ما می‌گویند که وقوع حالات هیجانی منفی و بلا تکلیفی در دانش‌آموزان دوزبانه می‌تواند تأثیر منفی بر سازگاری اجتماعی آنها داشته باشد. همچنین از نتایج مذکور چنین بر می‌آید که کاهش حالات هیجانی منفی و بلا تکلیفی می‌تواند بهبود سازگاری اجتماعی دانش‌آموزان دوزبانه را به همراه داشته باشد. افزون بر این، پیشینه مطالعات انجام شده توسط دیگر پژوهشگرانی همچون حاجی بابایی‌راوندی، تجلی، قنبری پناه و شهریاری احمدی (۲۰۲۳) یاراحمدیان، دبیری، رفیعی پور، فراهانی و فرهاد توسکی (۱۴۰۰) موسوی، شانازی و فاطمی (۱۳۹۹) قدم‌پور، قاسم‌زاده، ذوالفقاری و پادروند (۱۳۹۹) نشان می‌دهد بین یافته‌های حاضر و آن مطالعات همسویی وجود دارد و یافته‌ها یکدیگر را حمایت می‌کنند.

در تبیین این نتایج می‌بایست اشاره کرد که فرآیند سازگاری اجتماعی از طریق مکانیسم‌هایی که فرد با آن‌ها توانایی تعلق به گروه را بدست می‌آورد امکان‌پذیر می‌شود. لذا لازمه این امر بروز تغییراتی در فرد است که موجب یکپارچه شدن مکانیسم‌هایی می‌شود که توسط آن‌ها، گروه، یک عضو جدید را می‌پذیرد. بدین ترتیب در این میان، سازگاری اجتماعی انعکاسی از تعامل فرد با دیگران، رضایت از نقش‌های خود و نحوه عملکرد در نقش‌ها است که به احتمال زیاد تحت تأثیر، سلسله‌ای از عوامل شکل می‌گیرد. نتایج مطالعه حاضر در کنار دیگر مطالعات نشان می‌دهد، فرآیند سازگاری اجتماعی با تحمل ناکامی در جوامع و فرهنگ‌های مختلف، ارتباطی تنگاتنگی دارد. روزنویگ (۱۹۴۴) بر این باور است که هر انسانی آستانه تحملی دارد و وقتی فشارهای وارد بر وی از حد فراتر روند، می‌توان نشانه‌های خرد شدن را در احساس و رفتارهای او مشاهده کرد؛ اما به نظر می‌آید رسیدن به چنین مرحله‌ای بسادگی در موجودی به نام انسان اتفاق نمی‌افتد؛ زیرا همانطور که روزنویگ بیان می‌کند انسان دارای خصیصه‌ای

بنام تحمل ناکامی است. قابلیت‌هایی که برای مقاومت در برابر پریشانی توسط طبیعت در آدمی نهاده شده است، بدون اینکه در سازگاری او اشکالی ایجاد شود؛ این یعنی در شرایط دشوار وی به دنبال حل چالش است بدون اینکه به شیوه‌های ناپسند رفتاری دست بزند.

از نظر الیس (۱۹۶۲) نیز زمانی که فرد از رسیدن به موفقیت مدنظر خودش ناکام شود، تحمل کمی برای رسیدن به اهداف بعدی خواهد داشت. این حالت در جوامع امروزی بدلیل این است که بسیاری از افراد خواهان دسترسی سریع برای اهداف خودشان هستند. افرادی که تحمل ناکامی کمی دارند، باورهای انعطاف ناپذیری دارند، غمگین هستند، غیرمنطقی بوده و در مقابل واقعیت بسیار ناپایدارند. افراد با آستانه تحمل بالا، افرادی منطقی و خوشحال و انعطاف‌پذیرند و در رفتار خود خواهان دستیابی سریع به راه حل‌های عملی هستند. این‌گونه افراد به راحتی و بسادگی با مشکلات کنار می‌آیند و در زمان کوتاهی بسیار سخت کار می‌کنند و برای رسیدن به اهداف بلند مدت تلاش می‌کنند. تحمل ناکامی بالا به‌عنوان یکی از عوامل مهم و محافظت‌کننده فرد در برابر بزهکاری است. عدم تحمل حالات هیجانی منفی یکی از مولفه‌های تاثیرگذار در میزان تحمل ناکامی و پریشانی می‌باشد. سیمونز و گاهر (۲۰۰۵) بر این باورند که تحمل ناکامی در این مولفه از ماهیتی چندبعدی برخوردار است که برآیند آن نشان می‌دهد که چگونه فرد هیجان‌های خود را تنظیم می‌کند. عدم تحمل حالات هیجانی منفی بر طیفی از پیش‌بینی فردی، تجربه هیجان‌های منفی، ارزیابی وضعیت هیجانی و قابلیت پذیرش شرایط، قابل اندازه‌گیری می‌باشد. از نظر آنها رفتارهای فرد تعیین می‌کند که توجه او تا چه اندازه به هیجانات منفی جذب می‌شود و چه مقدار از آن با عملکرد تداخل پیدا می‌کند؛ به عبارت دیگر نمرات بالا در عدم تحمل حالت‌های هیجانی منفی، به صورت هم زمان و پیش‌گویانه به احتمال بیشتر ناسازگاری را به همراه دارد؛ بنابراین می‌توان چنین استنتاج کرد دانش آموزان دوزبانه‌ای که در این مولفه نمرات بالایی را کسب کرده‌اند، به همان نسبت سازگاری اجتماعی شان کاهش یابد. عدم تحمل ناراحتی، یکی دیگر از مولفه‌های تاثیرگذار در ارزیابی میزان تحمل ناکامی دانش آموزان شرکت‌کننده در مطالعه حاضر بود.

هارینگتون (۲۰۰۵) عدم تحمل ناراحتی را ظرفیت فرد برای تحمل آشفتگی‌های روانی جسمانی میدانند که ادامه آن می‌تواند سلامتی جسمی را نیز تهدید کند. وی اشاره می‌کند که عدم تحمل بلا تکلیفی و ناراحتی، فرآیندهای مجزا، اما مرتبط هستند. این دو ممکن است از رویدادهای مختلف تغذیه کرده باشند، اما در نهایت در یک نقطه به یکدیگر می‌پیوندند. فریستون (۱۹۹۴) اصطلاح تعصب شناختی را برای عدم تحمل بلا تکلیفی، انتخاب کرد. او در تبیین این اصطلاح بیان می‌دارد که تعصب شناختی یعنی چگونه یک شخص شرایط نامشخص را براساس اطلاعات ناقص تفسیر می‌کند و در سطح شناختی-عاطفی و رفتاری به آن پاسخ می‌دهد. از نگاه فریستون دلیل اصلی که افراد نگران می‌شوند، تلاش برای اعمال کنترل بر شرایط، به امید جلوگیری از پیامدهای منفی آینده است. افرادی که عدم تحمل بلا تکلیفی بالایی دارند، یک تعصب منفی نسبت به عدم قطعیت دارند و در کاربرد مهارت‌های حل مسئله مؤثر سردرگم می‌شوند، به شواهد بیشتری برای تغییر باورهایشان نیاز دارند و ممکن است احتمال پیامدهای منفی را بیش از اندازه برآورد کنند. با این وصف می‌توان فهمید که چرا نتایج مطالعه حاضر نشان دادند که دومولفه عدم تحمل حالات هیجانی منفی و عدم تحمل ناراحتی رابطه منفی با سازگاری اجتماعی دانش آموزان دوزبانه (ارمنی فارسی) دارند و وقوع حالات هیجانی منفی و بلا تکلیفی در دانش آموزان دوزبانه می‌تواند تأثیر منفی بر سازگاری اجتماعی آنها داشته باشد.

فرضیه سوم: بین مولفه‌های حل مساله با سازگاری اجتماعی در دانش آموزان دوزبانه رابطه معناداری وجود دارد.

خلاصه نتایج بدست آمده مؤید این بود که مولفه‌های اعتماد به نفس در حل مسائل و کنترل شخصی با سازگاری اجتماعی دانش آموزان دوزبانه ارتباط مستقیم معناداری وجود دارد. این نتایج نشان می‌دهند که افزایش اعتماد به نفس در حل مسائل و کنترل شخصی در دانش آموزان دوزبانه می‌تواند بهبود سازگاری اجتماعی آنها را به همراه داشته باشد؛ به عبارت دیگر، دانش‌آموزانی که در

حل مسایل اعتماد به نفس بیشتری داشته باشند و ایضاً کنترل شخصی قوی‌تری را از خود نشان دهند، در برقراری سازگاری اجتماعی در محیط موفق‌تر خواهند بود. افزون براین، پیشینه مطالعات انجام شده پژوهشگران دیگری مانند اردانی فضل‌الله و صادقی (۱۴۰۲) غریبی و صالحی (۱۴۰۰) ادیب‌نیا، مهاجر و شیخ‌پور (۱۳۹۲) برزگر فرد و کرامتی (۱۳۹۴) راهات و ایلهان (۲۰۱۶) نشان می‌دهد بین یافته‌های حاضر و مطالعات آنها همسویی وجود دارد و یافته‌ها یکدیگر را حمایت می‌کنند. برای نمونه اردانی فضل‌الله و صادقی (۱۴۰۲) در پژوهش خود نشان دادند میان هوش فرهنگی، سازگاری و مهارت حل مسائل بین فرهنگی و عملکرد زبان آموزان غیرفارسی زبان در یادگیری زبان فارسی ارتباط معناداری وجود دارد. شیروانی (۱۴۰۱) نیز در پژوهش خود با عنوان بررسی تاثیر آموزش حل مسأله در سازگاری اجتماعی دانش آموزان دختر مقطع ابتدایی نشان دادند که بین میانگین سازگاری اجتماعی کل در گروه آزمایش و کنترل، تفاوت معناداری وجود دارد و افزایش مهارت حل مساله به افزایش سازگاری کمک می‌کند. سوانسون و همکاران (۲۰۲۱) در پژوهش خود نشان دادند که میان سازگاری، مهارت حل مساله و رشد حافظه کودکان دو زبانه اسپانیایی/انگلیسی رابطه مستقیمی وجود دارد.

در تبیین این یافته‌ها میتوان گفت که اگر دانش‌آموزان دوزبانه در سازگاری اجتماعی با جامعه مقصد دچار مشکل شوند ممکن است با چالش‌های مختلف مواجه شوند. فقدان سازگاری میتواند باعث بروز احساس عدم تعلق به یکی از دوفرهنگ شود که محصول نهایی آن احساس ناامنی و در نتیجه عدم سازگاری اجتماعی بیشتر خواهد بود. در وهله دوم، این دانش‌آموزان بدلیل محدودیت در مهارت زبانی ممکن است در درک صحبت‌های دیگران، بیان احساسات خود دچار تعارضات بسیاری شوند که انگیزه آنها را برای سازگاری با جامعه مقصد کمتر و کمتر می‌کند. همانطور که نتایج مطالعه حاضر نشان داد یکی از عواملی که میتواند به بهبود سازگاری این دانش‌آموزان کمک کند مهارت حل مساله می‌باشد. همانطور که محمد خانی، نوری و موتابی (۱۴۰۰) بیان می‌کنند، امروزه به رغم ایجاد تغییرات عمیق فرهنگی و تغییر در شیوه زندگی و تجدیدگرایی، بسیاری از افراد از رویارویی با مسائل زندگی فاقد توانایی‌های لازم و اساسی هستند و همین امر آنان را در مواجهه با مشکلات و مسائل روزمره زندگی ناتوان و آسیب‌پذیر ساخته است. پژوهش‌های بی‌شماری نشان داده اند که بسیاری از مشکلات بهداشتی و اختلالات عاطفی، ریشه‌های روانی اجتماعی دارند.

پیشنهادهای نظری

*- در این مطالعه سعی شد تا جمع بندی کلی از نقش متغیرهای مذکور در دانش آموزان به عمل آید. بدیهی است که این تنها سنگ بنای ابتدایی بود و یافته‌های مطالعات بعدی باید بر جنبه‌های اختصاصی این درک بیفزایند. با توجه به محدودیت‌هایی که پیش‌تر بدان اشاره شد، پیشنهاد می‌گردد مطالعات بعدی در دانش آموزان دو زبانه دختر و پسر با زبان ترکی فارسی، کردی فارسی، زابلی فارسی و نظایر آن مورد بررسی قرار بگیرد و نتایج آن با پژوهش حاضر مورد مقایسه قرار گیرد.

*- پیشنهاد می‌گردد در پژوهش‌های آتی به نقش متغیرهایی همچون، اختلال یادگیری (نارسا خوانی)، کمبود توجه و تمرکز، سازگاری تحصیلی، اهمال کاری تحصیلی، انگیزه تحصیلی و سبک‌های شخصیتی دانش آموزان و امثالهم با روش‌های مطالعاتی نظیر فراتحلیل، تحقیق‌های کیفی، و مطالعات کمی نظیر پیش آزمون پس آزمون، علی مقایسه‌ای و مدل‌یابی معادلات ساختاری مورد بررسی قرار بگیرد و نتایج آن با پژوهش حاضر مورد مقایسه قرار گیرد. لذا مطلوب است از روشهای پژوهشی آزمایشی برای بررسی دقیق‌تر متغیرها و اثرات آنها بر یکدیگر از طریق اخذ پیش آزمون پس آزمون استفاده گردد.

*- پیشنهاد می‌گردد برای تعمیم پذیری نتایج، این پژوهش در شهرهای دیگر، از سنین مختلف، از طبقه‌های بیشتر اجتماعی و نیز با مشارکت معلمان و والدین تکرار شود و نتایج آن با پژوهش حاضر مورد مقایسه قرار گیرد.

*- افزون بر این، از طریق کنترل متغیرهای شرایط زندگی نمونه‌ها همچون وضعیت اقتصادی، اجتماعی و امثالهم می‌توان نتایج پژوهش را با اطمینان بیشتری به جامعه مورد نظر تعمیم داد.

پیشنهادهای کاربردی

*- نتایج مطالعه حاضر نشان داد که تاب‌آوری، تحمل ناکامی و حل مساله می‌توانند عواملی مهم در توانمندسازی دانش‌آموزان دوزبانه باشند و بهبود سازگاری اجتماعی آنها را تسهیل کنند. از آنجایی که اهمیت توجه به سازگاری اجتماعی دانش‌آموزان دوزبانه از لحاظ رشد و توسعه شخصیتی، روابط اجتماعی سالم و پیشرفت تحصیلی آن‌ها بسیار مهم است پیشنهاد میشود که مدارس و مدیران آموزش و پرورش، موارد زیر را برای بهبود عملکرد دانش‌آموزان مد نظر قرار دهند:

*- ارائه آموزش و آموزش مهارت‌های حل مساله به دانش‌آموزان

*- تشویق به تفکر خلاقانه و توسعه مهارت‌های ارتباطی و همکاری از طریق تمرین‌ها و فعالیت‌های گروهی.

*- آموزش مهارت‌های مبتنی بر تحمل ناکامی و افزایش تاب‌آوری برای کمک به دانش‌آموزان در مواجهه با تعارضات اجتماعی.

افزون بر این، برای کمک به دانش‌آموزان دوزبانه در سازگاری اجتماعی، پیشنهاد میشود از راهکارهای زیر استفاده شود:

*- ایجاد فضاها و فرصت‌هایی برای تعامل با دیگران و تقویت مهارت‌های ارتباطی و اجتماعی

*- آموزش مهارت‌های فرهنگی و با تاکید بر اشتراکات و احترام متقابل به تفاوت‌های فرهنگی به دانش‌آموزان، برای درک بهتر و با سازگاری بیشتر با تفاوت‌ها

*- توجه به نیازهای فردی دانش‌آموزان دوزبانه و ارائه پشتیبانی و راهنمایی مناسب به آن‌ها در کنار ایجاد فضای توأم با احترام به تفاوت‌ها و ترغیب به همکاری و همدلی در میان دانش‌آموزان

*- همکاری با والدین و خانواده‌ها در تقویت سازگاری اجتماعی دانش‌آموزان دوزبانه و تسهیل ارتباطات میان مدرسه و والدین.

منابع

- اتکینسون، ریتا؛ اتکینسون، ریچارد؛ اسمیت، ادوارد؛ بم، داریل؛ و نولن هوکسما، سوزان. (۲۰۰۹). *زمینه روانشناسی هیگلارد*. (ترجمه: محمدنقی براهنی، بهروز بیرشک، مهرداد بیک، رضا زمانی، مهرناز شهر آرای، ۱۴۰۰). تهران: انتشارات ارجمند.
- احدی، بتول؛ میرزایی، پری؛ نریمانی، محمد؛ و ابوالقاسمی، عباس. (۱۳۸۸). تأثیر آموزش حل مساله اجتماعی بر سازگاری اجتماعی و عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان. *نشریه علمی پژوهشی کودکان/استثنایی*، ۳۳، ۱۹۳-۲۰۲.
- احدی، حسن؛ و علیزاده اصلی، افسانه. (۱۳۹۰). پیش‌بینی کیفیت زندگی دانشجویان دختر بر اساس متغیرهای تمایز یافتگی و تاب‌آوری. *زن و مطالعات خانواده*، ۱۴(۴)، ۲۷-۴۲.
- انجمن روانپزشکی آمریکا. (۲۰۱۳). *راهنمای تشخیصی و آماری اختلال‌های روانی DSM-5*. (ترجمه فرزین رضاعی، ۱۳۹۸). تهران: کتاب ارجمند.
- اولسون، متیو؛ و هرگنهان، بی. آر. (۲۰۱۴). *مقدمه ای بر نظریه های یادگیری ویراست هفتم*. (ترجمه علی اکبر سیف، ۱۳۹۶). تهران: نشر دوران.
- آرمند، محمد؛ نجاری، مسعود؛ و احمدپور، روژینا. (۱۳۹۹). اثربخشی برنامه آموزشی سازگاری اجتماعی بر سرزندگی تحصیلی، هویت تحصیلی و انعطاف‌پذیری شناختی دانش‌آموزان دختر. *روانشناسی فرهنگی*، ۴، ۲، ۷۴-۹۰.

- آسولین، ارن. (۲۰۲۰). *زبان و تبیین علمی: جایگاه معنی‌شناسی کجاست؟* (ترجمه معصومه مهرابی و مهرناز ابوالفتحی). (۱۴۰۱). بروجرد: انتشارات دانشگاه آیت الله العظمی بروجردی.
- بابا رئیسی، محمد؛ و حاجی محمدعلی شیرازی، محمد. (۱۳۹۶). *مقایسه تحمل ناکامی و بهزیستی روانشناختی نوجوانان کار و نوجوانان غیر کار*. تهران: انتشارات آذرفر
- بابا رئیسی، محمد؛ و علی محمدی، منصور. (۱۳۹۳). *تحمل ناکامی*. تهران: انتشارات نظری.
- باباخانی، نرگس؛ و بدیعی، هانیه. (۱۳۹۷). *مقایسه مولفه‌های سازگاری اجتماعی، مهارت‌های خودتنظیمی هیجانی و راهبردهای مقابله‌ای در موقعیت‌های استرس‌زا در زنان بزهکار و عادی*. *پژوهش‌های انتظامی اجتماعی زنان و خانواده*، ۶، ۱، ۲۰-۱.
- برزگ‌فرد، شرمین؛ و کرامتی، هادی. (۱۳۹۴). *بررسی کنترل شناختی، حل مساله اجتماعی و عزت نفس بین دانش‌آموزان یک زنانه و دوزبانه*. *فصلنامه علمی روانشناسی شناختی*، ۳، ۳، ۴.
- جعفریان یسار، حمید. (۱۳۹۶). *آمار/استنباطی در علوم تربیتی و روان‌شناسی (روش‌های آماری با کاربرد SPSS)*. تهران: انتشارات ظفر.
- جنگی، پریا؛ اسدزاده، حسن؛ دلاور، علی؛ و افروز، غلامعلی. (۱۳۹۷). *مدل‌یابی پیشرفت تحصیلی براساس ترتیب تولد با میانجی‌گری هوش معنوی، مهارت‌های اجتماعی و خلاقیت در دانش‌آموزان*. *پژوهش‌های روانشناسی اجتماعی*، ۸، ۳۰، ۱۹-۳۶.
- چاجی، شیرین؛ ابراهیم پور، مجید؛ پاکدامن، مجید؛ و طاهری، حمید. (۱۴۰۱). *بررسی ویژگی‌های روانسنجی پرسشنامه مهارت‌های حل مساله هیپر و پترسن در دانش‌آموزان دوره ابتدایی بیرجند*. *نشریه علمی پژوهشی علوم روانشناختی*، ۲۱، ۱۱۱-۱۱۷.
- حسن‌زاده، رمضان؛ و مداح، محمدتقی. (۱۳۹۹). *روش‌های آماری در علوم رفتاری (آمار توصیفی و استنباطی)*. تهران: انتشارات ارسباران.
- حسینی، امین؛ زهراکار، کیانوش؛ داورنیا، رضا؛ و شاکرمی، محمد. (۱۳۹۵). *پیش‌بینی آسیب‌پذیری در برابر استرس بر اساس حمایت اجتماعی، تاب‌آوری، راهبردهای مقابله‌ای و ویژگی‌های شخصیتی در دانشجویان*. *فصلنامه علمی تحقیقی پژوهش‌های علوم شناختی و رفتاری*، ۱۱، ۲۷-۴۲.
- حسینی، سیده اسماء؛ محمدی، حنا؛ و سعادت، زینب. (۱۳۹۹). *بررسی ویژگی‌های روان‌سنجی مقیاس تاب‌آوری شناختی در نمونه‌ای از جامعه ایرانی*. *فصلنامه علمی پژوهشی اندازه‌گیری تربیتی*، ۱۱، ۴۲، ۱۲۵-۱۵۰.
- رئیس‌سعدی، حسن؛ زارعی، اقبال؛ درتاج، فریبرز؛ و دلاور، علی. (۱۳۹۹). *طراحی و تبیین مدل تاب‌آوری روانشناختی با تعلق آموزشی از طریق سازگاری اجتماعی و تحصیلی در دانش‌آموزان متوسطه دوم شهرستان بندرلنگه*. *فصلنامه علمی پژوهشی روانشناسی اجتماعی*، ۵۸، ۱۴۵-۱۵۶.
- زالی‌زاده، مسعود؛ باقری، معصومه؛ و ملتفت، حسین. (۱۳۹۷). *بررسی عوامل خانوادگی مؤثر بر مدارای اجتماعی (مورد مطالعه: دانشجویان دانشگاه شهید چمران اهواز)*. *جامعه‌شناسی کاربردی*، ۷۰، ۱۲۹-۱۴۶.
- زمانی جعفری، مریم. (۱۴۰۰). *واقعیت درمانی و تحمل ناکامی*. تهران: انتشارات موجک.
- زمانی، نرگس. (۱۳۹۸). *بررسی اثر درمان چرخه بین فردی و اجتماعی بر تکانشگری، تحمل‌پیشانی و دشواری‌های تنظیم هیجانی در بیماران مبتلا به اختلال شخصیت مرزی و اختلال دوقطبی، بررسی دو بیمار*. *فصلنامه علمی تخصصی مدیریت/ارتقای سلامت*، ۸ (۵): ۴۱-۴۸.

- ساعت موچشی، یوسف. (۱۴۰۱). *تاثیر روش‌های نوین تدریس بر سازگاری و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان*. تهران: انتشارات سنجش و دانش.
- سروش، نیایش؛ شهرکی، افسانه؛ شهرکی، طوبی؛ و وارسته سیستانی نژاد، فهیمه. (۱۴۰۱). بررسی رابطه هوش هیجانی در سازگاری اجتماعی دانش‌آموزان ابتدایی شهر جزینک. *پیشرفت‌های نوین در روانشناسی، علوم تربیتی و آموزش و پرورش*، ۵۰، ۳۹۰-۴۲۲.
- سیاه منصوری، علی؛ و یولداشوف، عمر. (۱۴۰۰). پیش‌بینی سازگاری اجتماعی و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان بر اساس سبک‌های دلبستگی به والدین. *فصلنامه علمی پژوهش‌های مشاوره*، ۸۰، ۲۳۷-۲۶۴.
- شکری، امید؛ نصیری، اکبر؛ فتح‌آبادی، جلیل؛ و شریفی، مسعود. (۱۴۰۰). رابطه هدف‌گزینی اجتماعی و سازگاری با مدرسه: نقش واسطه‌ای نشخوار فکری، همدلی و بخشایش. *فصلنامه علمی روانشناسی تربیتی*، ۵۹، ۵۷-۹۲.
- صدیقی ارفعی، فریبرز؛ یزدخواستی، علی؛ و نادری راوندی، مریم. (۱۳۹۳). پیش‌بینی پذیرش میزان تاب‌آوری بر اساس هوش معنوی در دانشجویان و دین‌پژوهان. *فرهنگ در دانشگاه اسلامی*، ۱۲ (۴): ۱۲-۲۸.
- صفاری‌نیا، مجید؛ ترخان، مرتضی؛ و مهرآبادی، فاطمه. (۱۳۹۳). اثربخشی آموزش مصون‌سازی در مقابل فشار روانی بر فرسودگی شغلی و تاب‌آوری کارکنان دانشگاه. *مطالعات روانشناختی*، ۳۸ (۱)، ۸۹-۱۰۸.
- صیادی، گونا؛ گل محمدیان، محسن؛ و رشیدی، علیرضا. (۱۳۹۶). اثربخشی طرحواره درمانی بر احساس حقارت دختران نوجوان خانواده‌های طلاق. *فصلنامه علمی تحقیقی ترویجی پژوهش‌های روانشناسی بالینی*، ۷، ۱، ۸۹-۱۰۰.
- طحان، محمد؛ صدیقی، سیدمهدی؛ و فرخی، فاطمه. (۱۳۹۷). بررسی مشاوره گروهی به شیوه شناختی رفتاری بر بهبود سازگاری اجتماعی دانش‌آموزان. *مهارت‌های روانشناسی تربیتی*، ۳۴، ۱-۱۷.
- عباسپور، حیدرعلی. (۱۳۹۰). سازگاری اجتماعی کودکان؛ بررسی تأثیر آموزش و پرورش پیش از دبستان بر سازگاری اجتماعی و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان دوزبانه دختر و پسر پایه اول ابتدایی. *فصلنامه علمی پژوهشی رشد آموزش پیش دبستانی*، ۱۰، ۳۲.
- عطاری، یوسف علی؛ بشلیده، کیومرث؛ یوسفی، ناصر؛ و نبوی حصار، جمیله. (۱۳۸۵). بررسی اثربخشی دو رویکرد مشاوره‌ای و روان درمانی در کاهش نشانگان افسردگی، اضطراب و پرخاشگری در میان زنان متقاضی طلاق مراجعه کننده به مرکز مشاوره خانواده شهرستان سقز. *فصلنامه علمی پژوهشی مطالعات تربیتی و روانشناسی*، ۲۶، ۶۳-۸۶.
- یکدست، رضا. (۱۳۹۷). رابطه بین مهارت حل مساله و خلاقیت با نقش واسطه‌گری خودکارآمدی تحصیلی در دانش‌آموزان شهرستان مرند. *تحقیقات جدید در علوم انسانی*، ۸، ۴۹-۵۸.
- Adamson, C., Beddoe, L., & Davys, A. (2014). Building Resilient Practitioners: Definitions And Practitioner Understandings. *British Journal Of Social Work*, 44(3), 522-541.
- Akbari, M., Hosseini, Z. S., Seydavi, M., Zegel, M., Zvolensky, M. J., & Vujanovic, A. A. (2021). Distress Tolerance And Posttraumatic Stress Disorder: A Systematic Review And Meta-Analysis. *Cognitive Behaviour Therapy*, 1-30.
- American Psychiatric Association, DSM-5 Task Force. (2013). *Diagnostic And Statistical Manual Of Mental Disorders: DSM-5™* (5th Ed.). American Psychiatric Publishing, Inc.
- Anderson, J. R. (1993). Problem Solving And Learning. *American Psycho-Logist*, 48(1), 35.
- Atkinson, P. A., Martin, C. R., & Rankin, J. (2009). Resilience Re-visited. *Journal Of Psychiatric Mental Health Nursing*, 16(2), 137-145.

- Daughters, S. B., Reynolds, E. K., Macpherson, L., Kahler, C. W., Danielson, C. K., Zvolensky, M., & Lejuez, C. W. (2009). Distress Tolerance And Early Adolescent Externalizing And Internalizing Symptoms: The Moderating Role Of Gender And Ethnicity. *Behaviour Research And Therapy*, 47(3), 198-205.
- Davidson, J. E., & Sternberg, R. J. (2003). *The Psychology Of Problem Solving*. Cambridge University Press.
- Del Maschio, N., & Abutalebi, J. (2019). Language Organization In The Bilingual And Multilingual Brain. *The Handbook Of The Neuroscience Of Multilingualism*, 197-213.
- Dindar, M. (2018). An Empirical Study On Gender, Video Game Play, Academic Success And Complex Problem-Solving Skills. *Computers & Education*, 125, 39-52.
- Domitrovich, C. E., Durlak, J. A., Staley, K. C., & Weissberg, R. P. (2017). Social-Emotional Competence: An Essential Factor For Promoting Positive Adjustment And Reducing Risk In School Children. *Child Development*, 88(2), 408-416.
- Magidson, J. F., Listhaus, A. R., Seitz-Brown, C. J., Anderson, K. E., Lindberg, B., Wilson, A., & Daughters, S. B. (2013). Rumination Mediates The Relationship Between Distress Tolerance And Depressive Symptoms Among Substance Users. *Cognitive Therapy And Research*, 37(3), 456-465.
- Masten, A. S. (2018). Resilience Theory And Research On Children And Families: Past, Present, And Promise. *Journal Of Family Theory & Review*, 10(1), 12-31.
- Matson, J. L. (1985). Biosocial Theory Of Psychopathology: A Three By Three Factor Model. *Applied Research In Mental Retardation*, 6(2), 199-227.
- May, S. (2017). Bilingual Education: What The Research Tells Us. *Bilingual And Multilingual Education*, 81-100.
- Mcgarry, S., Girdler, S., McDonald, A., Valentine, J., Lee, S. L., Blair, E., & Elliott, C. (2013). Paediatric Health-Care Professionals: Relationships Between Psychological Distress, Resilience And Coping Skills. *Journal Of Paediatrics And Child Health*, 49(9), 725-732.
- Mcgraw, K. O. (1996). Forming Inferences About Some Intraclass Correlation Coefficients. *Psychological Methods*, 1(1), 30.
- Mcgroarty, M. (2001). Bilingual Approaches To Language Learning. *Teaching English As A Second Or Foreign Language*, 3.
- Rodriguez, P. F., Aron, A. R., & Poldrack, R. A. (2006). Ventral–Striatal/ Nucleus Accumbens Sensitivity To Prediction Errors During Classification Learning. *Human Brain Mapping*, 27(4), 306-313.
- Rosenberg, M. (1965). Rosenberg Self-Esteem Scale (Rse). *Acceptance And Commitment Therapy. Measures Package*, 61(52), 18.
- Sinha, A. K. P., & Singh, R. P. (1993). The Adjustment Inventory For School Students (AISS). *Agra (India): National Psychological Corporation*.
- Soroka, I. A. (2022). Social Adaptation Of Students In A Multicultural Environment During Distance Learning. *Journal Of Curriculum And Teaching*, 11(1), 208-217.
- Swanson, H. L., Arizmendi, G. D., & Li, J. T. (2021). Working Memory Growth Predicts Mathematical Problem-Solving Growth Among Emergent Bilingual Children. *Journal Of Experimental Child Psychology*, 201, 104988.

- Thomas, L. J., & Revell, S. H. (2016). Resilience In Nursing Students: An Integrative Review. *Nurse Education Today*, 36, 457-462.
- Tobler, P. N., O'Doherty, J. P., Dolan, R. J., & Schultz, W. (2007). Reward Value Coding Distinct From Risk Attitude-Related Uncertainty Coding In Human Reward Systems. *Journal Of Neurophysiology*, 97(2), 1621-1632.
- Tuckman, B. W. (1991). The Development And Concurrent Validity Of The Procrastination Scale. *Educational & Psychological Measurement*, 51(2), 473 -480.
- Walsh, A., & Beaver, K. M. (2013). *The Ashgate Research Companion To Biosocial Theories Of Crime*. Ashgate Publishing.
- Weissman, M. M. (1975). The Assessment Of Social Adjustment: A Review Of Techniques. *Archives Of General Psychiatry*, 32(3), 357-365.
- Wells, M. (2012). Resilience In Older Adults Living In Rural, Suburban, And Urban Areas. *Online Journal Of Rural Nursing And Health Care*, 10(2), 45-54.
- Wilson, S. (2020). Family Language Policy Through The Eyes Of Bilingual Children: The Case Of French Heritage Speakers In The UK. *Journal Of Multilingual And Multicultural Development*, 41(2), 121-139.
- Zehir, Cemal & Narcıkara, Elif. (2016). Effects Of Resilience On Productivity Under Authentic Leadership. *Procedia - Social And Behavioral Sciences*, 235, 250-258. Doi.Org/10.1016/J.Sbspro.2016.11.021.
- Zvolensky, M. J., Bernstein, A., & Vujanovic, A. A. (2011). *Distress Tolerance: Theory, Research, And Clinical Applications*. Guilford Press.
- Zvolensky, M. J., Marshall, E. C., Johnson, K., Hogan, J., Bernstein, A., & Bonn-Miller, M. O. (2009). Relations Between Anxiety Sensitivity, Distress Tolerance, & Fear Reactivity To Bodily Sensations To Coping And Conformity Marijuana Use Motives Among Young Adult Marijuana Users. *Experimental And Clinical Psychopharmacology*, 17(1), 31.
- Zeinalian, Leila & Zarandi, Mohammad. (2016). The analysis of social and psychological problems in the field of the elderly's health. *Scinzer Journal of Humanities*. 2. 25-32. 10.21634/SJH.2.3.2532. (1394).
- Zarandi, M., & Jivan, S. E. (2015). Effective Factors on Managers Decision-Making Style in Organizations (Viewpoints of Senior Executives using AHP Technique).